

2012 YILI GENEL SANAYİ VE İŞYERLERİ SAYIMI

1. İŞ KAYITLARI SİSTEMİ

Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'ya katkısı olup devlet kayıt otoriteleri tarafından kayıt altına alınan girişimlerin adres, kimlik, tabakalama (büyüklük) ve demografik değişkenlerinin AB norm ve standartlarına uygun olarak tutulduğu bir sistemdir.

İş Kayıtları Sistemi Avrupa Birliği, aday ülkeleri için uyum çalışmaları kapsamında IPA 2008 adı altında hazırlanan 11 projeden biridir.

Avrupa Birliğinin, birlik ekonomisi üzerinde sağlıklı bir planlama yapabilmesi için birlik içindeki toplam işyerleri ile ilgili sağlıklı bilgilere ihtiyaç vardır. Bunun için tüm üye ülkelerin işyerleri ile ilgili istatistik verileri düzenli olarak AB'ye göndermesi gerekmektedir. Bu bilgilerin bir bütün oluşturabilmesi için verilerin tanım ve kapsamının aynı olması gereklidir. Bu amaçla AB İş Kayıt Sistemini destekleyici tüzük ve tavsiyeler kılavuzu yayınlamıştır. Ayrıca periyodik olarak yapılan çalışma grupları toplantıları vasıtasıyla üyelerin karşılaştığı sorunlar tartışılıp çözüm yolları üretilmektedir.

Üye devletler tarafından gönderilen bilgiler birleştirilerek AB'nin toplam ekonomisi hakkında değerlendirmeler yapılabilmektedir.

KKTC'nin bu alandaki istatistik verilerinin uluslararası mukayese edilebilir düzeye çıkarılabilmesi için İş Kayıt Sistemi'nin AB standartlarında oluşturması gerekmektedir. İş Kayıtları Sisteminin hazırlanabilmesi için işyerlerinin genel bir çerçevesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmaya başlamadan önce işyerleri ile ilgili kayıt tutan otoritelerin kayıtları incelenmiş ve mevcut kayıtların bir çerçeve oluşturulabilmesi için yetersiz olduğu tespit edilmiştir. İş Kayıt Sistemi için gerekli bir işyerleri çerçevesi için Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımının gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Daha önce 1998 yılında KKTC de işyerleri sayımı yapılmış ancak bu veriler güncellenip dinamik bir yapıya kavuşturulamamıştır. İş Kayıt Sisteminin dinamik bir yapıda olabilmesi için alandaki mevcut işyeri profilini verebilecek bir yapıda olması gerekmektedir. Bunun için de GSİS sonucunda elde edilen verilerin sürekli güncellenmesi gerekmektedir.

2. İŞ KAYIT SİSTEMİ NEDEN GEREKLİDİR?

- Ülkemizde İşyerleri kayıtları ile ilgili standart ve normlara uygun bir İş Kayıt Sistemi bulunmamaktadır. Kayıtlarla ilgili kurum ve kuruluşların kayıtlarının eşleştirilmesinde zorluklar yaşanmaktadır.

- Ülkemizde mevcut işyerleri sayısı, sektörel dağılımı, büyüklükleri gibi güvenilir istatistikî bilgilerin bulunmaması ülke ekonomisi üzerinde sağlıklı bir planlamanın yapılmasını engellemektedir.
- AB iş istatistikleri ile uyumlu iş istatistikleri oluşturmak.

3. HAZIRLIK

İş Kayıt Sistemi projesinin hazırlık çalışmalarında Avrupa Birliği ve Türkiye İstatistik Kurumu'ndan teknik destek alınmıştır.

Ülkemizde beş coğrafi bölgede eş zamanlı olarak yürütülen çalışmada Devlet Planlama Örgütü İstatistik ve Araştırma Dairesi personelinin kontrolünde gerçekleştirilmiştir.

Alan çalışmasını yapabilmek için gerekli adres bilgileri için **2011 Nüfus Sayımı Binalar Cetvellerinden** yararlanılmıştır.

Alan çalışmasına başlamadan önce pilot çalışması yapılarak gerekli yeni düzenlemeler belirlenmiştir.

Lefkoşa bölgesinde yapılan pilot çalışmaya AB'den gelen proje sorumlusu da gözlemci olarak katılmıştır.

4. GENEL SANAYİ VE İŞYERLERİ SAYIMI (GSİS)

AB uyum çalışmalarına paralel olarak İş Kayıt Sistemi oluşturmak amacıyla 17 Aralık 2012-30 Nisan 2013 tarihleri arasında Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı (GSİS) yapıldı. Bu sayım sonucunda elde edilen veriler İş Kayıt Sistemi için bir çerçeve niteliğinde olacaktır.

Bu çalışmada GSMH'ya katkısı olan tüm işyerleri ile piyasaya mal ve hizmet üreten kamu kuruluşları kapsam dahilindedir. Genel kamu faaliyetleri, tarım ve ormancılık faaliyetleri kapsam dışıdır. KİT ve piyasaya mal ve hizmet üreten kamu kuruluşları henüz sisteme dahil edilmemiştir.

GSİS da **temel birim** işyeridir. Bir işyerinin birçok şubesi olabilir ancak bizim için temel birim gittiğimiz işyeridir.

5. GENEL SANAYİ VE İŞYERLERİ SAYIMI (GSİS) SONUÇLARI:

GSİS sonucunda elde edilen veriler aşağıda verilmektedir.

Tablo1: GSİS Anketini Cevaplama Durumu

Toplam İşyeri		13,503	%
	Red	197	1.5
	Boş	82	0.6
	Eksik Bilgi (VSNo dahil)	1,019	7.5
İşyeri Kayıt Sistemi Kapsamındaki İşyeri		12,205	90.4

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

GSİS sonucunda toplam 13,503 işyeri ziyaret edilmiştir. Bu işyerlerinin 197 tanesi bilgi vermeyi reddetti, 82 işyerine ise ulaşamadı. 1019 işyerinin ise Vergi sicil numarası dahil olmak üzere eksik doldurulmuştur.. İş Kayıtları Sistemi kayıtlı işyerlerini dikkate aldığından, İş kayıtları Sistemine kalan 12,205 işyeri yani % 90,4'lük dilim dahil edilecektir.

GSİS sonucunda elde edilen verilere göre işyerlerinin ilçelere göre dağılımı aşağıda verilmiştir.

Tablo 2: İlçelere Göre İşyeri Sayıları

İlçe Adı	İşyeri sayısı
LEFKOŞA	5252
GAZİMAĞUSA	2852
GİRNE	3267
GÜZELYURT	1443
İSKELE	689
Toplam	13503

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

5.1. İŞ KAYIT SİSTEMİ KAPSAMINDAKİ İŞYERLERİNİN ANALİZİ

5.1.1. İş Kayıtları Sistemi kapsamındaki işyerlerinin ilçelere göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo 3: İlçelere Göre İşyerleri ve Çalışan Sayıları

İlçe	İşyeri		Çalışan	
	Adet	%	Kişi	%
LEFKOŞA	4,866	39.9	31,503	49.5
GAZİMAĞUSA	2,742	22.5	10,098.4	15.9
GİRNE	2,772	22.7	14,512	22.8
GÜZELYURT	1,252	10.3	5,029	7.9
İSKELE	573	4.7	2,447	3.8
Toplam	12,205	100.0	63,589	100.0

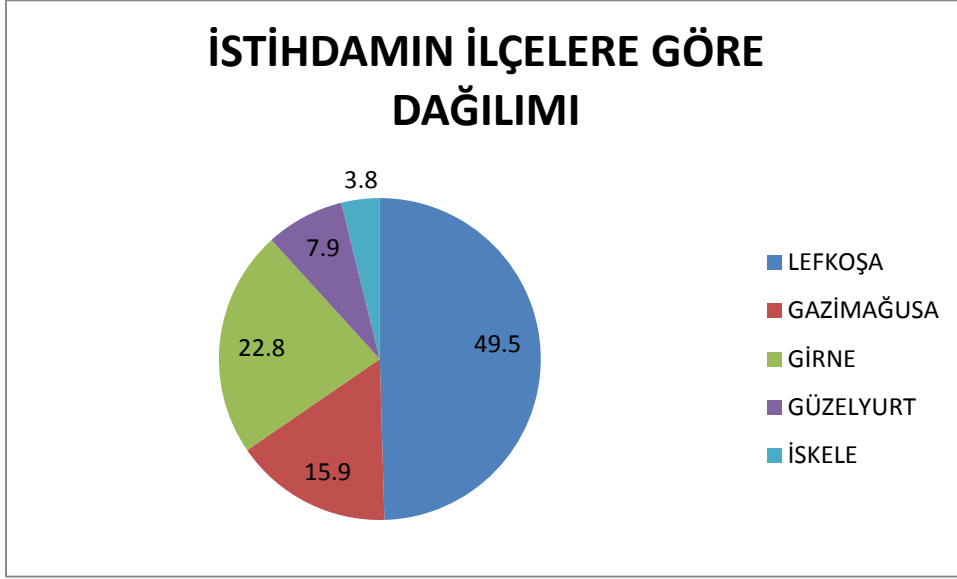
Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

İşyerlerinin % 39,9'u, çalışanların ise % 49,5'i Lefkoşa'dadır. Bunu % 22,7 işyeri ve % 22,8 çalışan ile Girne ilçesi takip etmektedir.

Grafik 1: İlçelere Göre İşyerlerinin % dağılımı

Grafik 2: İstihdamın ilçelere göre dağılımı % dağılımı

5.1.2.İş Kayıtları Sistemi kapsamındaki işyerlerinin yasal durumuna göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

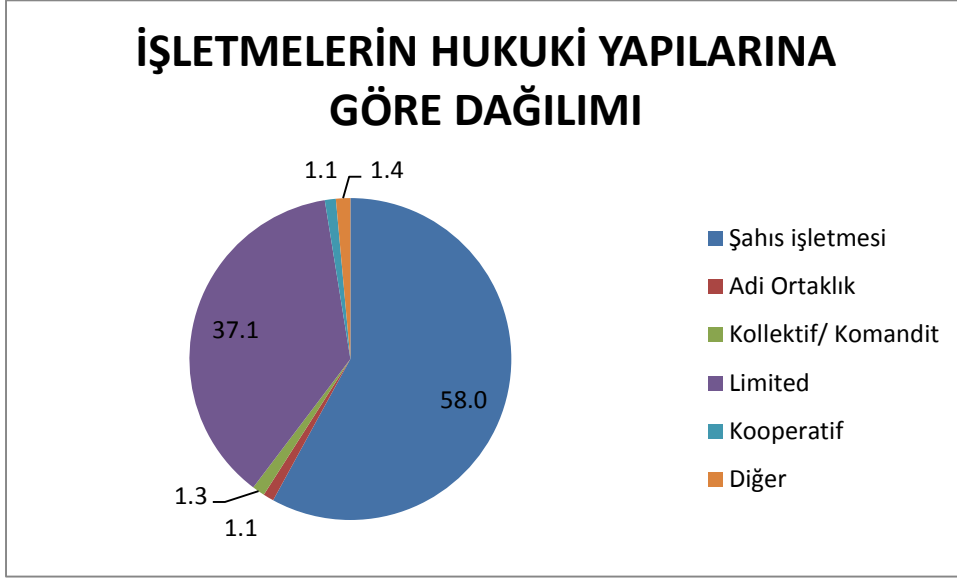
Tablo 4: İşyerlerinin Hukuki Durumuna Göre Dağılımı

HUKUKİ YAPI	İşyeri sayısı	%
Şahıs işletmesi	7,075	58.0
Adi Ortaklık	131	1.1
Kollektif/ Komandit	155	1.3
Limited	4,533	37.1
Kooperatif	135	1.1
Diğer	176	1.4
Toplam	12,205	100.0

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

İşyerlerin yasal yapısı dikkate alındığında toplam işyerlerinin % 58'ini Şahıs İşletmeleri , % 37,1'ni ise Limited şirketler oluşturmaktadır.

Grafik 3: İşletmelerin hukuki durumlarına göre % dağılımı

5.1.3. İş Kayıtları Sistemi kapsamındaki işyerlerinin hukuki yapılarına göre istihdam durumu aşağıdaki gibidir.

Tablo 5: İşyerlerinin Hukuki Yapılarına Göre İstihdam Durumu

HUKUKİ YAPI	Çalışan	%
Şahıs işletmesi	14,647	23.0
Adi Ortaklık	745	1.2
Kollektif/ Komandit	714	1.1
Limited	43,261	68.0
Kooperatif	1,215	1.9
Diğer	3,007	4.7
Toplam	63,589	100.0

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

5.1.4. İş Kayıtları Sistemi kapsamındaki işyerlerinin çalışma gruplarına göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

İşyerlerinin % 83,1'i 5veya 5 kişiden daha az personel çalıştırmaktadır.

Tablo 6: Çalışma Gruplarına Göre İşyerlerinin Dağılımı

ÇALIŞMA GRUBU	İşyeri (Yerel Birim)		Çalışan (İstihdam)	
	Adet	%	Kişi	%
"1-5	10,141	83.1	19,523	30.7
"6-10	1,040	8.5	7,734	12.2
"11-20	562	4.6	8,076	12.7
"21-50	330	2.7	10,022	15.8
51+	132	1.1	18,242	28.7
Toplam	12,205	100.0	63,598	100.0

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

Çalışma Grupları Sınıflaması

"1-5: 1 ile 5 arasında çalışanı bulunan işyeri

"6-10: 6 ile 10 arasında çalışanı bulunan işyeri

"11-20: 11 ile 20 arasında çalışanı bulunan işyeri

"21-50: 21 ile 50 arasında çalışanı bulunan işyeri

"50+: 51 ve üzerinde çalışanı bulunan işyeri

5.1.5. İş Kayıtları Sistemi kapsamındaki işyerlerinin çalışma gruplarına göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

İş Kayıtları kapsamı dahilinde 9,996 adet Girişim ve 12,205 adet yerel birim bulunmaktadır. Aşağıdaki tablo incelendiğinde 8,659 adet girişimim tek yerel birimi olduğu, 960 girişimin 2 adet yerel birime sahip olduğu, 215 girişimin 3 yerel birime sahip olduğu görülmektedir. Girişim –yerel birim ilişkisi aşağıda görülmektedir.

Yerel Birim: Coğrafi olarak tanımlanan bir yere yerleşmiş girişim veya onun bir parçasıdır.(örneğin, atölye, fabrika, ofis, depo, ambar, maden ocağı).

Girişim: Yasal birimlerin oluşturduğu en küçük, özellikle mevcut kaynaklarının tahsisi için belirli derecede karar alma özerkliğini kullanarak, mal ve hizmet üreten bir organizasyon birimidir.

Yasal Birim: Kayıt otoritelerinde kayıtlı işyerlerinin kayıtlardaki ismidir. AB yönetmeliklerine göre istatistiki birim değildir.

Tablo 7: Yerel Birim Sayısına Göre Girişim Sayıları

	Girişim Sayısı	Yerel Birim Sayısı
	8659	1
	960	2
	215	3
	77	4
	20	5
	16	6
	14	7
	12	8
	2	9
	6	10
	5	11
	1	12
	1	13
	2	14
	3	15
	1	16
	1	17
	1	19
Toplam	9996	

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

5.1.6.İş Kayıtları Sistemi kapsamındaki işyerlerinin sektörlere göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tarım,Ormanlık ve Balıkçılık sektörü kapsam dışıdır. Ancak 2011 Tarım Sayımında sayılmayıp tarım faaliyetlerini destekleyici faaliyette bulunan işletmeler sayılmıştır.

Tablo 8: İşyerlerinin Sektörel Dağılımı (Nace Rev.2) (1 DİJİT)

SEKTÖR	İşyeri	%	Çalışan	%
TARIM, ORMANCIK VE BALIKÇILIK	67	0,55	1220,25	1,92
MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI	16	0,13	262,75	0,41
İMALAT	1132	9,27	9184,44	14,44
ELEKTRİK, GAZ, BUHAR VE İKLİMLENDİRME ÜRETİMİ VE DAĞITIMI	2	0,02	65	0,10
SU TEMİNİ; KANALİZASYON, ATIK YÖNETİMİ VE İYİLEŞTİRME FAALİYETLERİ	25	0,20	76	0,12
İNŞAAT	254	2,08	3026,07	4,76
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET; MOTORLU KARA TAŞITLARININ VE MOTOSİKLETLERİN ONARIMI	5303	43,45	18216,61	28,65
ULAŞTIRMA VE DEPOLAMA	494	4,05	2092,18	3,29
KONAKLAMA VE YİYECEK HİZMETİ FAALİYETLERİ	1730	14,17	10258,81	16,13
BİLGİ VE İLETİŞİM	208	1,70	1002,26	1,58
FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ	443	3,63	3205,86	5,04
GAYRİMENKUL FAALİYETLERİ	109	0,89	407,13	0,64
MESLEKİ, BİLİMSEL VE TEKNİK FAALİYETLER	601	4,92	1614,01	2,54
İDARİ VE DESTEK HİZMET FAALİYETLERİ	265	2,17	1836,2	2,89
İNSAN SAĞLIĞI VE SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ	368	3,02	1204,03	1,89
EĞİTİM	155	1,27	4372,25	6,88
KÜLTÜR, SANAT, EĞLENCE, DİNLENCE VE SPOR	169	1,38	3613,71	5,68
DİĞER HİZMET FAALİYETLERİ	864	7,08	1931,1	3,04
Toplam	12205	100,00	63588.66	100.00

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

İşyeri sayılarına bakıldığında % 43,45 oran ile “Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı” ilk sırada yer alırken bunu % 14,17 ile “Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri” sektörü, % 9,27 ile imalat sektörü takip etmektedir. Çalışanların ise %28.65’i “Toptan ve Perakende Ticaret, %16.13’ü Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektöründe çalışmaktadır.

Tablo 9: İşyerlerinin Sektörel Dağılımı (Nace Rev.2) (2 DİJİT)

Bitkisel ve hayvansal üretim ile avcılık ve ilgili hizmet faaliyetleri	63
Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği	4
Diğer madencilik ve taş ocakçılığı	16
Gıda ürünlerinin imalatı	241
İçeceklerin imalatı	48
Tekstil ürünlerinin imalatı	31
Giyim eşyalarının imalatı	70
Deri ve ilgili ürünlerin imalatı	7
Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden örülerek yapılan eşyaların imalatı	58
Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	11
Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	52
Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı	4
Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	17
Temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı	2
Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	47
Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	89
Ana metal sanayii	90
Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç)	105
Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı	2
Elektrikli teçhizat imalatı	3
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	9
Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	1
Mobilya imalatı	204
Diğer imalatlar	8
Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı	33
Elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtımı	2
Suyun toplanması, arıtılması ve dağıtılması	13
Kanalizasyon	3
Atığın toplanması, ıslahı ve bertarafı faaliyetleri; maddelerin geri kazanımı	9
Bina inşaatı	158
Bina dışı yapıların inşaatı	16
Özel inşaat faaliyetleri	80
Motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin toptan ve perakende ticareti ile onarımı	876
Toptan ticaret (Motorlu kara taşıtları ve motosikletler hariç)	306
Perakende ticaret (Motorlu kara taşıtları ve motosikletler hariç)	4,121
Kara taşımacılığı ve boru hattı taşımacılığı	368

Su yolu taşımacılığı	43
Hava yolu taşımacılığı	1
Taşımacılık için depolama ve destekleyici faaliyetler	67
Posta ve kurye faaliyetleri	15
Konaklama	174
Yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetleri	1,556
Yayıncılık faaliyetleri	19
Sinema filmi, video ve televizyon programları yapımcılığı, ses kaydı ve müzik yayımlama faaliyetleri	10
Programcılık ve yayıncılık faaliyetleri	11
Telekomünikasyon	157
Bilgisayar programlama, danışmanlık ve ilgili faaliyetler	9
Bilgi hizmet faaliyetleri	2
Finansal hizmet faaliyetleri (Sigorta ve emeklilik fonları hariç)	264
Sigorta, reasürans ve emeklilik fonları (Zorunlu sosyal güvenlik hariç)	133
Finansal hizmetler ile sigorta faaliyetleri için yardımcı faaliyetler	47
Gayrimenkul faaliyetleri	108
Hukuk ve muhasebe faaliyetleri	381
İdare merkezi faaliyetleri; idari danışmanlık faaliyetleri	3
Mimarlık ve mühendislik faaliyetleri; teknik test ve analiz faaliyetleri	82
Reklamcılık ve piyasa araştırması	45
Diğer mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	58
Veterinerlik hizmetleri	32
Kiralama ve leasing faaliyetleri	67
Seyahat acentesi, tur operatörü ve diğer rezervasyon hizmetleri ve ilgili faaliyetler	135
Güvenlik ve soruşturma faaliyetleri	11
Binalar ile ilgili hizmetler ve çevre düzenlemesi faaliyetleri	33
Büro yönetimi, büro destek ve iş destek faaliyetleri	19
Eğitim	155
İnsan sağlığı hizmetleri	321
Yatılı bakım faaliyetleri	4
Barınacak yer sağlanmaksızın verilen sosyal hizmetler	43
Yaratıcı sanatlar, gösteri sanatları ve eğlence faaliyetleri	5
Kumar ve müşterek bahis faaliyetleri	82
Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlenme faaliyetleri	82
Üye olunan kuruluşların faaliyetleri	27
Bilgisayarların, kişisel eşyaların ve ev eşyalarının onarımı	156
Diğer hizmet faaliyetleri	680
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	1
Toplam	12,205

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü